

HİRİSTİYAN KURTULUŞ ÖĞRETİSİNDE İSA VASITASIYLA KURTULUŞ (*)

Kemal POLAT (**)

Özet

Dinlerin var oluş nedeni, insanı kurtuluşa ulaştırmaktır. Bu yüzden özellikle bütün ilahî dinler kurtuluş konusunu ele almış, müntesiplerini kurtuluşa ulaştırarak reçeteler sunmuştur. Fakat dinlerin kurtuluş önerileri kendi içlerinde uygunluk arz ederken; bir başka dine göre farklılık göstermektedir.

Bu makalede Hıristiyanlığın kurtuluş öğretisine göre kurtuluştaki İsa'nın rolü, diğer bir ifadeyle İsa vasıtasıyla kurtuluş konusu incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dinler, Kurtuluş, Hıristiyanlık, İsa, Çarmih.

Salvation Though Jesus in the Christian Salvation Doctrine

Abstract

Raison d'etre of religions is to ensure salvation of humankind. For this reason, all divine religions deal with the issue of salvation, and provide recipes of salvation for their followers. However, while salvation offers of religions are internally consistent, they differ with respect to other religions.

This study examines the role of Jesus in salvation, i.e., salvation through Jesus, according to the Christian salvation doctrine.

Key Words: Religions, Salvation, Christianity, Jesus, Crucifix.

*) Bu makale, "Hıristiyanlık'ta ve İslam'da Kurtuluş" adlı yüksek lisans tezimizin küçük bir alt başlığı olan "Kurtuluştaki İsa'nın rolü" konusunun, çağdaş ve yabancı kaynaklar ışığında yeniden ele alınmış, geliştirilip genişletilmiş şeklidir.

**) Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyesi
(e-posta: polatkemal@hotmail.com)

Giriş

Din, İnsanla beraber var olmuştur. İnsanlık tarihinde ne kadar gerilere gidilirse gidilsin, dini inançlardan yoksun bir topluma rastlanmamaktadır. Zira din duygusu fıtrîdir¹. Yani din duygusu, insan olmanın tabii sonucu olarak sahip olunan ve doğuşla birlikte getirilen bir duygudur. İnsanı konu alan bütün sistemlerin içinde, onun geleceğiyle ve ebedî kurtuluşuyla, huzur ve mutluluğuyla en çok ilgilenen de din olduğu söylenebilir. Her dine kurtuluş anlayışı bulunmaktadır. Çünkü her din insanı bu dünyadan ayırıp, ilâhî bir hakikate sevk etmek istemekte, ona kurtuluş ve saadete götüren yolu göstermektedir². Paul Puthanangady, bu özelliklerinden hareketle dinleri, “Tanrının kurtuluş planları” olarak tanımlamaktadır³. Dolayısıyla dinî inanç ve düşüncenin ana konularından birisini, kurtuluş anlayışı oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle kurtuluş anlayışı, dinî inanç ve faaliyetin merkezinde bulunmaktadır. Bu yüzden “kurtuluş” a dinin temel kavramı olarak bakılmaktadır⁴.

Dinlerin muhatabı insan, gayesi de insanın mutluluğudur. Dinlerin var oluş nedeni, insanı kurtuluşa ulaştırmaktır. Bu yüzden özellikle bütün ilahî dinler kurtuluş konusunu ele almış, müntesiplerine, hem dünya hem de âhîret saadetinin yollarını göstermiştir. Onlara kendilerini ebedî hayatta kurtuluşa ulaştıracak reçeteler sunmuştur. Fakat insanların huzur ve mutluluğu için dinlerin kurtuluş önerileri kendi içlerinde uygunluk arz ederken; bir başka dine göre farklılık göstermektedir. Dolayısıyla dinleri birbirinden ayıran şey, Tanrı ile insan arasında kurulan ilişkinin mahiyeti, onların insana sunduğu kurtuluş şekilleridir. Dinler, dua, kurban vb. ibadet ve ayinleri ile birbirlerine benzemekle beraber, kurtuluşa verdikleri manaya göre diğerlerinden ayrılabilir⁵.

Bugün Hıristiyanlar da, diğer din mensupları gibi tek kurtuluş yolunun kendi dinlerinde olduğunu söylemekte, Hıristiyanlığı kurtuluş fikri üzerine binâ etmeye çalışmakta, kurtuluşu da İsa’ya dayandırmaktadır. Bu makalede Hıristiyanlığın kurtuluş teolojisine göre İsa vasıtasıyla kurtuluş konusu incelenecektir.

Esas konuya geçmeden önce “kurtuluş” kelimesinin sözlük ve terim anlamı, ayrıca bilim adamlarının kurtuluşla ilgili yaptıkları tanımlara kısaca değinmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

- 1) Günay Tümer-Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ocak yayınları, Ankara 1997, (3. Baskı), s. 1, 38-39; Din duygusunun fıtriliği konusunda geniş bilgi için bk. Kerim Yavuz, *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1987, s. 32-43.
- 2) Bk. Annamari Schimmel, *Dinler Tarihine Giriş*, Ankara 1955, s. 237; İsmail Berkok, *Kurtuluş Yolu*, İstanbul 1960, s. 77.
- 3) Paul Puthanangady, “Salvation and Evangelization”, *Jeavadhara*, Vol. XXIV, No: 144, July: 1994, s. 329.
- 4) Geniş bilgi için Bk. Joachim Wach, “Din ve Felsefede Kurtuluş Düşüncesi” Çev. Ali Coşkun, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 13-15, İstanbul 1997, s. 253; Ugo Bianchi, *Dinler Tarihi Araştırma Yöntemleri*, Çev. Mustafa Ünal, Geçiş Yayınları, kayseri 1999, s. 137.
- 5) Herve Rousseou, *Dinler (Tarihi ve Sosyal İncelemeler)*, Çev. Osman Pazarlı, Remzi Kitapevi, İstanbul 1970, s.84

Hıristiyan Teolojisinde “Kurtuluş” Anlayışı

Kelime olarak “kurtuluş”, bir şeyden, bir yerden kurtulma, halâs ve necât anlamına gelmektedir⁶. Herhangi bir sıkıntıdan, borçtan, hastalıktan, darlık ve bunalımdan, her türlü yükten, bir trafik kazası vb. insanın rahatını bozan her şeyden uzaklaşmak, bir kurtuluş telâkki edilebilir. Ancak bizim bu makalede amaçladığımız, kurtuluşun kelime anlamından ziyade, terim anlamıdır. Bu da İngilizce’de “*salvation*”, Arapça’da “*felâh*” kelimeleri ile ifade edilen mutlak ve ebedî kurtuluştur. Terim olarak “**kurtuluş**”; gerek dünya ve gerekse âhirette ebedî saadeti kazanma anlamına gelmektedir. Asıl kurtuluş, sonsuz hayat olan âhiretteki kurtuluştur⁷. Bunun için de insanın dünyada günahlardan kurtulması ve ruhunu arındırması gerekmektedir.

Kitab-ı Mukaddes’te, doğrudan veya dolaylı olarak, “*Kurtuluş*” kavramının İngilizce karşılığı olarak “*salvation, redemption, liberation, deliverance, Justication, sacrifice, soteriology*” kelimeleri kullanılmaktadır⁸. Bunlar içerisinde Hıristiyan kurtuluş düşüncesini en iyi yansıtanlar, “*salvation*” ve “*redemption*” kavramlarıdır.

“*Salvation*”, ruhun kurtarılması, günahlardan arınma, İsa’nın kefaretiyle insan için hazırlanmış ebedî saadete kabul edilme anlamlarına gelir. Bu kelime ayrıca helâk olmaktan ve musibetlerden korunma anlamlarını da içine alır⁹. *Salvation*, sadece teolojinin teknik bir kavramı değil, Eski ve Yeni Ahit’te kullanılan temel ve anahtar kavramlardan biri olarak gözükmektedir. O, objektif değil, daha çok subjektif bir anlam ifade eder. Karl Rahner’e göre o, sonucunun bu dünyada görüldüğü veya herhangi bir kilisenin lütfettiği objektif başarıyı değil, insanın ihtiyaç duyduğu bir ümit kaynağını oluşturur. Asıl anlamı, “Aslı günah” sebebiyle insanın manevi derece olarak düşüşünün izah edilmesi ve bu durumdan kurtarılmasıdır¹⁰.

Bu yelpazede ele alındığında “kurtuluş” (*salvation*), iyi olma durumunu pek çok yönüyle ele alan geniş anlamlı bir terimdir. Öyle ki politik bağımsızlık anlamına geldiği de görülür¹¹. Kurtuluş kelimesinin etimolojisi, ayrıca iyileştirme anlamını da akla getirir¹². Ancak bu sözcük, İncillerde temel anlam olarak günahların bağışlanması yoluyla kurtuluşu ifade etmektedir¹³.

6) Bk. *Türkçe Sözlük*, T.D.K., C. 2, Ankara 1988, s. 934.

7) Bk. Mehmet Karagülle, *Dua ve Kurtuluş*, Dede Korkut Yayınları, İstanbul 1971, s. 100; Kemal Atık, Ali Bardakoğlu, Celal Kırca, Selahattin Polat, Ali Toksarı, *İslamî Kavramlar*, Ankara 1997, s. 574.

8) Eliade, Mircea, *The Encyclopedia of Religion*, “*Salvation*”, Newyork 1975.

9) Bk. Onions, C.T., *The Shorter Oxford English Dictionary (on Historical Prencibles)*, C. 2, s. 1784; John L. Mc. Kenzie, S.J., *Dictionary Of The Bible*, New York 1965, s. 763.

10) Bk. Karl Rahner, *Dictionary Of Theology*, New York 1981, s. 478-479.

11) Bk. Luka 1/69.

12) Geniş bilgi için bk. Ninan Smart, “Kurtuluş Öğretisi (Soteriology)”, Çev. Fuat Aydın, *Mesih’i Bekleyen Mesihçi ve Millenarist Hareketler*, Ed. Ali Coşkun, Rağbet Yayınları, İstanbul 2003, s. 137-140.

13) Bk. Luka 1/77; FF Bruce, B.B., FBA., *İncil’in Mesajı*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1995, s. 154.

Yeni Ahit'te "salvation" (kurtuluş), dinî bir terim olarak kullanılmaktadır. Bu kelime neredeyse hiçbir şekilde dünyevî olaylar için kullanılmamıştır. Hatta hastalıklardan kurtuluş, fırtınalardan korunmak ve benzeri anlamlarda düşünülmesinin sebebi de, bunların kaderle ve inançla ilgili olaylar olmasındandır¹⁴. Kısaca salvation, ruhun kurtuluşu, günahlardan arınma ve sonsuz mutluluk anlamlarına gelmektedir¹⁵.

Hıristiyan literatüründe "salvation" kelimesiyle Hz. İsa'nın kurtarıcılığı işlenmiş, fakat bu kurtarmanın keyfiyeti, çarımha gerilme ve kefaret olayları anlatılırken, diğer bir kelime "redemption" devreye girmiştir. "Redemption" kelimesi, "bir fidye ve bedel karşılığı kurtarma" anlamına gelmektedir. Redemption, İsa'nın kefaretiyle günahlardan, günahların cezalarından kurtulmak, bir mahkûmu -kefaret yoluyla- hürriyetine kavuşturmak, imtiyazlı bir statü elde etmek ve topluma kabul edilmek anlamlarına gelmektedir¹⁶. Bu geniş anlamıyla redemption, günahattan kurtuluşun adı sayılmaktadır¹⁷.

Kavramsal açıdan bakıldığında Hıristiyanlık'ta "Kurtuluş", oldukça kompleks, şümulü ve bir o kadar da önemlidir. Bunun için üzerinde çok durulmuş, kurtuluşun çeşitli zaviyelerden değişik tanımları yapılmıştır. Yapılan tanımlardan bazıları şunlardır:

Kurtuluş, ilâhî hayata bir iştiraktır¹⁸. Yani Cennet'te Tanrı katına ulaşmakla ölümsüzleşerek, ilahî hayatı ve mutluluğu paylaşmak, Tanrı'nın sonsuz hayatına ortak olmak anlamına gelmektedir. Hıristiyanlığa göre kurtuluşa giden yol, İsa Mesih'i kabul etmekten geçtiği için, İsa Mesih'i tanımak da bizzat kurtuluş olarak kabul edilmekte¹⁹, Yuhanna İncil'inde bu konuya işaret edilmektedir²⁰. İnsanın ilâhî hayata katılmasının ise, kendi gayretiyle değil, Allah'ın lütf ve inayetiyle olduğuna inanılmaktadır. Bunun için, önce insanın günahlarının²¹ esaretinden kurtulup hür olması gerekir ki, Hıristiyanlığa göre bu da İsa'nın profetik ve karizmatik eseridir²². Efeslilere yazılan bir mektupta şöyle denmektedir: "Sizi kurtaran, başardığınız ya da başarabileceğiniz bir şey değildir. Sizi kurtaran sadece Tanrı'nın lütfudur. Kimse Tanrı'nın sevgisini hak ettiği düşüncesiyle gururlanmamalıdır."²³

14) Bk. Matta 8/25, 14/30; Markos 5/23, Rahner Karl, *Encyclopedia Of Theology*, Newyork, 1975, "Salvation", s.1505

15) Geniş bilgi için bk. Brenman, John Patrick, *Christian Mission In a Pluralistic World*, England 1990, s. 23.

16) Bk. Onions, C.T., *The Shorter Oxford English Dictionary*, II/1680-1681.

17) Bk. Mehmet Aydın, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, Din Bilimleri Yayınları, Konya 2005, 297.

18) Bk. Rousseou, a.g.e., s. 108.

19) Bk. M. Kartal, "Kurtuluşumuzdan Nasıl Emin Olabiliriz", *Yeni Yaklaşım (Üç Aylık İncil Dergisi)*, Yıl 3, Sayı 9, Sonbahar 1991. s. 5-6.

20) Bk. Yuhanna 17/5.

21) Hıristiyanlıkta günah çeşitleri ve kurtuluş yolları hakkında geniş bilgi için bk. Sadık Kılıç, *Kur'an'da Günah Kavramı*, Hibâs Yayınları, Konya 1984, s. 75-113.

22) Bk. Rousseou, a.g.e., s. 108.

23) Efeslilere Mektup, 2/8-9.

Kurtuluş, sadece günahların bağışlanması değil İsa'nın dünyayı, Tanrı'nın isteğine uygun olarak, değiştirme misyonunu devam ettirmeye de bir çağrıdır²⁴. Kurtuluş, Tanrı'nın planına göre dünyanın değiştirilmesidir²⁵.

Kurtuluş, "İsa'nın ölümü ve dirilişi sayesinde Tanrı'nın, insanlık uğruna gerçekleştirdiği kurtarıcı eylemlerdir"²⁶. Kurtuluş, Tanrı'nın özgür hediyesidir²⁷. Çünkü Hıristiyanlığa göre, Hz. Âdem'in ilk günahı işlemesiyle insanlığın çöküşü başlamıştır. İşte insan, Allah'la ilgilenmekle aslî günahın yarasını tedavi ederse, bu tedavi etme işi, "*kurtuluş*" kelimesinin ilk anlamı olacaktır. Aslında kurtuluş, lanetlenmiş bir dünyayı en çabuk bir şekilde terk etme anlamında değildir. Bu, modern zekâların "*hayatı değiştirmek*" diye ifade ettikleri şeye daha yakındır²⁸.

Bugünkü Hıristiyanlığın kurucusu, aynı zamanda kurtuluş anlayışını ortaya atan ve geliştirenin de Pavlus olduğu söylenmektedir²⁹. Zira Pavlus'un öğretilerinin merkezinde Mesih, mesaj (İncil), kurtuluş, vaftiz vb. kavramlar yer almakta; Pavlus, gerek teolojisini, gerekse kurtuluş anlayışını bu temel kavramlara dair değerlendirmeleri üzerine bina etmektedir. Bütün bu kavramlara Pavlus'un yüklediği anlam ise, Hıristiyan teolojisinin temelini³⁰, kurtuluş anlayışını oluşturmaktadır. Kurtuluş kavramının, Yeni Ahit'in içindeki İncillerde değil de, Pavlus'un Mektupları kısmında daha çok yer alması da bu görüşü desteklemektedir. Pavlus, İsa'nın beklenen kurtarıcı olduğunu ve O'nun vasıtasıyla insanların kurtuluşa ereceği fikrini telkin etmiş, böylece İsa merkezli kurtuluş fikri Hıristiyanlığın ana ilkelerinden biri haline gelmiştir. Pavlus'un bu inancının çevredeki eski inançlara benzediği, onun, kurtuluş fikrinin yaygın olduğu bir ortamda büyüdüğü vurgulanmaktadır³¹. Pavlus'un kurtuluş düşüncesinin ağırlık merkezini ise şu hususlar oluşturmaktadır: O'na göre insanları kurtaran Yahudi töresine bağlılık değil, Tanrı'nın inayettir. Hıristiyan kurtuluşu inayete dayanır. İnyet, ilâhi bir lütuf, tabiatüstü bir güçtür ve Tanrı tarafından serbestçe dağıtılır, İsa'nın kefaretiyle tüm Hıristiyanlara verilir. İnyetin Tanrı'dan insana aktarılması, insanları kutsallaştırır ve kutsal inayet, kurtuluşa önemli derecede katkıda bulunur³². Kurtuluş, Tanrı'nın karşılıksız lütfudur. O, insan gücüyle elde edilemez. Kurtuluşun başlıca şartı, Tanrı olan İsa Mesih'e imandır. Pavlus, insanların, tarihin başından beri günahları nedeniyle Tanrı'dan koptuğunu belirtir.

24) Mehmet Aydın, *Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık*, Ankara 1995, s. 73.

25) Bk. Puthanangady, "Salvation and Evangelization", s. 327.

26) Thomas Michel, *Hıristiyan Tanrı Bilimine Giriş*, (Dinler Tarihine Katkı), İstanbul 1992, s. 16.

27) Rahner-Worgrimler, *Dictionary of Theology*, s. 332.

28) Albert M Bernard, Olivier Clement, Roger Mehl, *Hıristiyan İllâhiyatı*, (Çev. Mehmet Aydın), Konya 1983, s. 25.

29) Bk. Tümer-Küçük, *a.g.e.*, s.234. Kazıcı, *a.g.e.*, s. 43.

30) Bk. Şinası Gündüz, *Pavlus Hıristiyanlığın Mimarı*, Ankara Okulu Yayınları Ankara 2001, s.13, 15-16.

31) Schimmel, s. 127.

32) Bk. John R. Hinnells, *The Penguin Dictionary Of Religions*, London 1997, s. 443-444

O'na göre, "İsa, insan olarak gösterdiği kusursuz teslimiyeti ve yaşamında çektiği sıkıntılarda, ölümünde beliren Tanrı'ya itaati sayesinde tüm insan soyunun Tanrı'yla yeniden barışmasını gerçekleştirmiştir." Bu ifadelerin Hıristiyanlığın kurtuluş anlayışını içerdiği ve özetlediği belirtilmektedir³³. Hıristiyanlık'ta kurtuluş anlayışı söz konusu olunca, aşağıdaki hususlar dikkat çekmektedir.

Hıristiyan bir kişi kurtuluşa inanır ve güvenir. Fakat bu iman hiç kimsenin ebedî mutluluğu kaybetmeyeceği anlamına gelmez³⁴. Yani Kurtuluş kesin değil, bir ümit kaynağıdır³⁵. Nitekim Kitab-ı Mukaddes'te Hıristiyanların "kurtuluş ümidi giymeleri", yani kurtuluşa ereceklerine ümit etmeleri istenmektedir³⁶.

Allah, ilke olarak bütün insanların kurtulmasını istemektedir³⁷. Kurtuluş çağrısı herkese olmakla beraber, Hıristiyanlara göre yalnız kurtulmayı arzu edenler ebedî hayata kavuşabilir. Ancak her kim kurtulursa, Mesih İsa'nın ıstıraplı ölümü sayesinde kurtulur³⁸.

Kurtuluş günü, Mesih İsa'nın birinci gelişiyle başlamıştır ve kurtuluş süreci devam etmektedir³⁹. İsa ölmüştür, fakat kurtuluşun tamamıyla gerçekleşebilmesi için Hıristiyan fertlerinin ölümünün İsa'nın ölümüne katılması gerekmektedir⁴⁰. Dolayısıyla kıyamet gününde Mesih, tüm insanları yargılamak için dönünce ve ölümler yeniden dirilince, insanlığın kurtuluşu tamamlanmış olacaktır⁴¹.

Kurtuluş güvencesini bilmek için Tanrı üç şey vermiştir⁴². a-Kutsal ruhun içimizdeki tanıklığı⁴³, b- Tanrı'nın sözü, c- Değişen bir yaşamdır⁴⁴.

Hıristiyan inancına göre, Allah onları kurtuluş için başlangıçtan seçmiştir⁴⁵. Ancak, Mesih İsa ve Onun öğretileri konusunda kesin bilgisi olmayan insanlar, eğer yaşamların-

33) Bk. Thomas Michel, *Hıristiyan Tanrı Bilimine Giriş*, (Dinler Tarihine Katkı), s. 46-47. Ayrıca Bk. Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 31; Bruce Milne, *Tanrı Öğretisi* (Hıristiyan İnancının El kitabı), Türkçesi, Levent Kinran, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 1982, s. 101.

34) Bk. P. Luigi İannitto, *Hıristiyan İnancı*, İstanbul 1992, s. 211.

35) Bk. Rahner, *Dictionory of Theology*, s. 470-471. Ayrıca Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 215-217; Rhoton Dale, *İnanç ve Kanıt*, Müjde Yayınları, İstanbul 1992, s. 138.

36) Bk. I. Selaniklilere 5/8.

37) Bk. I. Timoteosa 2/4.

38) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnancı*, s. 105.

39) Geniş bilgi için bk. İannitto, *a.g.e.*, s. 105-106; Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 77. Ayrıca bk. II. Korintoslulara 6/2.

40) Bk. İannitto, *a.g.e.*, s. 100.

41) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnancı*, s. 386.

42) Bk. Kartal, *a.g.m.*, s. 5-6.

43) Bk. Romalılara 8/16.

44) Bk. Yuhanna 5/24; M. Kartal, *a.g.m.*, s. 5-6. Hıristiyanlar buna "Yeni Yaşam" derler. Geniş bilgi için bk. İannitto, *Hıristiyan İnancı*, s. 187-189.

45) Bk. I. Selaniklilere 5/9, II. Selaniklilere 2/13-14.

da vicdanlarının sesini dinleyip, doğru olanı seçmek için gayret gösterirlerse, Tanrı'nın rahmetiyle onların da kurtulabilecekleri belirtilmektedir⁴⁶.

Kurtuluş sonsuz bir kurtuluştur, bu konuda İsa şöyle demiştir. "Ben onlara ebedî hayatı veririm, onlar da ebediyen helâk olmazlar"⁴⁷. Kurtuluş dünyada değil, âhirette gerçekleşecektir. Bu yüzden Hıristiyanlar, acı çeken bir dünyada kurtuluşu bekleyerek yaşadıklarını⁴⁸, kurtuluşun âhirette Tanrı ile yüz yüze geldiklerinde gerçekleşeceğini belirtmektedirler⁴⁹. Tanrı'nın kurtuluş planı, ebediyet üzerinedir. Fakat kurtuluşun bütünlüğüne, doruğuna zamanın sonunda ulaşılacaktır⁵⁰. Petrus'un Mektubu'nda şöyle denmiştir: "Siz Allah'ın kuvvetiyle son vakitte keşfedilmeye hazır bir kurtuluşa iman vasıtasıyla muhafaza olmaktadır."⁵¹ Hıristiyanların gelecek olan krallığın sevincini yaşadıkları Tanrı Krallığı ve kurtuluşun tamamlanmasını bekleyip özledikleri kaydedilmektedir⁵².

Hıristiyanlara göre, Yahudiliğin, kurtuluş tarihinde eşsiz ve özel bir yeri vardır. Çünkü Tevrat, Tanrı'nın onları özel bir biçimde seçtiğini ve onlara kendisini bildirdiğini belirtmektedir. Bu olayı Hıristiyanlar ilahî tasarının bir bölümü ve kurtuluş için bir ön hazırlık olarak görmektedirler⁵³.

Tanrı'nın yaratılıştaki bütün insanlar için iyilik düşüncesi kurtuluş amacına da yansımıştır. Dolayısıyla toplumsal kurtuluş söz konusudur. İsa da kavminin kurtuluşu için gelmiştir⁵⁴, toplumsal kurtuluşu sağlamak üzere misyonerlik faaliyetleri sürdürülmüş, bunun için Hıristiyan misyonerler özellikle Hıristiyanlık dışındaki dinlerin bulunduğu bölgelere seyahat etmişlerdir. Burada amaç, Hıristiyanlığı inkâr edenlerin iç kurtuluşlarını sağlamak için, onların Hıristiyanlaştırılmasıdır⁵⁵.

Günah işleyen kimse cezayı hak eder. Dolayısıyla insanlık, ilk günahın işlenmesiyle cezayı hak etmiş, İsa Mesih de cezayı ve cezanın içerdiği ölümü kabullenmiş, Hıristiyanlar adına kendisini Allah'a sunmuş, feda etmiştir. Onlara göre İsa'nın bu fedakârlığı kurtuluşun temel eylemini, doruk noktasını oluşturmaktadır⁵⁶. Dolayısıyla kurtuluştaki İsa'nın merkezi bir yeri ve önemi vardır.

46) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 167.

47) Bk. Yuhanna 3/15-36, 10/28.

48) Bk. Romalılara 8/22-23.

49) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 92.

50) Bk. Brenmann, s. 305.

51) Bk. I. Petrus 1/5.

52) Bk. Bruce, *Tanrı Öğretisi*, s. 275-276.

53) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 175-176; Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 77.

54) Bk. Matta 1/21.

55) Bk. Puthanangady, "Salvation and Evangelization", s. 326-328.

56) Bk. Hakkı Demirel, Xavier-Nuss, *Hıristiyan Öğretisi*, Ankara 1987, s. 5-6.

Kurtuluştta Hz. İsa'nın Yeri ve Önemi

Hıristiyanlığın özünde, Tanrı'nın, İsa Mesih'in şahsiyetinde yaptıklarına ve öğrettiklerine inanma vardır⁵⁷. Zira Hıristiyanlık, İsa merkezli bir dindir. Dolayısıyla İsa bu dinin odak noktasını teşkil etmektedir⁵⁸.

Hz. İsa'nın kimliği ve özellikleri ile kurtuluş arasında bir ilişki kurulduğu için, İsa'nın bazı özelliklerine kısaca değinmek yararlı olacaktır. Burada öncelikle İsa'nın şahsiyetinin belirlenmesi gerekmektedir. Hıristiyan inancı açısından İsa'nın Tanrı mı yoksa insan mı olduğu sorusunun açıklığa kavuşturulması, konunun özünü teşkil etmektedir. Hıristiyan kaynakları bir taraftan İsa'nın Tanrı olduğunu, diğer taraftan insan olduğunu söylemekte, O'nun, ilâhî ve insanî tabiatı bünyesinde birleştirdiği tezi üzerinde durmaktadırlar.

Genel Hıristiyan inancına göre, İsa Tanrı'dır. O'nun Tanrı olması, Hıristiyan inancının odak noktasını oluşturmakta, Hıristiyanlığın en önemli ayırt edici özelliği olmaktadır⁵⁹. İsa, Baba olan Tanrı'dan doğduğu için, Tanrı'dır. O, Tanrı ile aynı türden olan bir şeydir⁶⁰. İsa birçok mucizeyi, insanları kendisine hayran bırakmak için değil, Tanrı olduğunu onlara kanıtlamak için göstermiştir⁶¹. İsa'nın Tanrılığı konusunda ısrar etmelerinin, kendilerince çeşitli sebepleri vardır. Şöyle ki, iddia edildiğine göre, eğer İsa Tanrı olmasaydı, günâhın cezasına dayanacak güce sahip olamazdı. O zaman İsa'nın getirdiği kurtuluş, insanlığı kurtarmaktan yoksun bir masal halini alırdı. Eğer İsa Tanrı değilse Hıristiyanlığın cennette sonsuz yaşam ümitleri boşa çıkardı. Dolayısıyla Hıristiyanlığı ayakta tutan kuvvet, İsa'nın Tanrı olduğu inancıdır. Eğer İsa Tanrı değilse, Hıristiyanlığın yok olup gideceği ifade edilmektedir⁶².

57) Bk. Michel, s. 60.

58) Günay Tümer, *Hıristiyanlık'ta ve İslâm'da Hz. Meryem*, T.D.V. Yayınları, Ankara 1996, s. XII.

59) Bk. C.S.Levis, *Tanrı'nın Üçlü Birlik Doğası*, çev. Hande Taylan, İstanbul 1994, s. 16-18. Birçoklarına göre İsa'nın çağdaşları O'nun Tanrı olabileceğini düşünmüyorlardı. Pavlus bile O'nun bir insan olduğunu biliyordu ve şöyle diyordu: "Çünkü bir Allah ve Allah ile insanlar arasında bir meyanı vardır. İnsan olup, cümle için kendisini fide vermiş olan Mesih İsa'dır." (Bk. 1. Timoteosa 2/5; Romalılara 5/19) İsa kendisi ile Allah arasında bariz bir ayrım yapmaktadır. "Ve İsa ona dedi: Niçin bana iyi diyorsun? Birden başka kimse iyi değildir, O'da Allah'dır." (Bk. Luka 18/19; Yıldırım Kur'an'da Ulûhiyet, s.355) İslâm'ın peygamber inancına uygun olarak bir yerde de İsa şöyle der: "Ben kendiliğimden bir şey yapamam. İştittim gibi hükmederim ve benim hükmüm doğrudur. Zira ben kendi irademden değil, fakat beni gönderenin iradesini ararım." (Yuhanna 5/30) Bu cümleleri söyleyen birinin ilâh olması veya kendisini ilâh diye takdim etmesi imkân dâhilinde gözükmemektedir.

60) Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 31; Dale, *İnanç ve Kanıt*, İstanbul 1992, s. 17-21.

61) Dale, *İnanç ve Kanıt*, s. 125.

62) Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 131, Dale, *İnanç ve Kanıt*, s. 121. İsa Galile eyaletinin Nasıra kasabasında doğdu. Hayatı boyunca Nasıra'lı adıyla anıldı. Doğum tarihi iyice bilinmemektedir. Babası Yusuf, anası Meryem'dir. (Ernest Renan, *İsa'nın Hayatı*, çev. Ziya İhsan Ankara 1945; s. 3-5) İncillerde İsa şu şekilde algılanır. İsa; Ahd-i Atik'teki Mesih umudunun gerçekleşmesi, Tanrı'nın açınlanması, Tanrı'nın insanlığı kurtarmaya muktedir olduğunun kanıtı, Kilise topluluğunun kurucusu ve başıdır. Hıristiyanlara göre İsa, insan olmuş Tanrı kelâmı veya mesajıdır. (Michel, s. 39-40).

Bazı Hıristiyan bilim adamları da İsa'nın Tanrılığına inanmakta ve O'nun Tanrılığı-nı kendi Kutsal Kitapları vasıtasıyla teyit etmeye çalışmaktadırlar. Bruce Milne, Me-sih'in Tanrılığını öne süren metinlerin, Yeni Ahit'in en çok tartışılan kısımları olduğunu belirttikten sonra; en az sekiz cümlelerin Mesih'in Tanrı yönünü tartışmasız ve son dere-ce açık bir şekilde ortaya koyduğunu zikretmektedir⁶³.

Hıristiyanlar, bir taraftan İsa'nın Tanrı olduğunu⁶⁴ söylerken, diğer taraftan onun in-san olduğunu da kabul etmektedirler. Nitekim İsa'nın insanî yönünü belirlemek için bir-çok delil olduğu söylenmektedir⁶⁵. İncillerde İsa'nın normal bir insan gibi doğduğu, ge-lişip, büyüdüğü⁶⁶ belirtilmektedir. O da yorulmuş, acıkmış ve susamıştır⁶⁷. Çarınha ger-ilip ölmeden önce ağlamış, büyük acı çekmiştir⁶⁸. Sevinç, şaşkınlık, sevgi, acıma⁶⁹ gi-bi insanî duyguların büyük çoğunluğunu yaşamıştır⁷⁰. İsa'nın insanî yönü günaha ayar-tılmasında da görülebilir. Her fırsatta insanlar gibi denendiği, fakat günaha düşmediği belirtilmektedir⁷¹. İncillerin açık öğretilerine göre İsa, Tanrı olmasının yanı sıra, aynı za-manda bir insandır. Ancak diğer insanlardan farkı günahsız olmasıdır. Aynı zamanda O, Tanrı kelâmı ile birleşmiştir. Tanrı, tarih içinde İsa'nın şahsında kişileşmiş ve aramızda yaşamıştır. İsa, bir yanı ile Tanrı, diğer bir yanı ile insandır. Dolayısıyla İsa'da, Tanrı ve insan tabiatı bir arada bulunmaktadır. O'nda ilâhî ve beşerî tabiatın bulunması, kurtuluş planının hârikulâde ve sır dolu bir gerçeğidir. Zira Hz. İsa ilâhî tabiatlı olmasına rağmen insan olmayı kabul etmiş, dünyada insan olarak yaşamış ve insanların kurtuluşu için kendi hayatını örnek yapmıştır⁷².

Konunun tarihsel sürecine bakıldığında denilebilir ki, Yahudiler bir kurtarıcı bekle-mekteydiler. Hıristiyanlar ise "Aslı suç" inancına paralel olarak -ki insan kendi başına bu günahı kurtulamaz- insanlığı içine düştüğü suç bataklığından çıkaracak tam bir ilâh ve tam bir insan olması gereken kurtarıcıyı aramağa başladılar. Bu kurtarıcı onlara göre Allah'ın rahmet, adâlet, merhamet sıfatlarını bünyesinde toplayan, Allah'ın insan şekli-

63) Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 191; Bahsedilen sekiz cümleden bazıları şunlardır: "Bedene göre Me-sih onlardandır. O cümle üzerinde ebediyen mübârek Allah'tır. (Romalılara 9/15); "Fakat oğul hak-kında diyor: Ey Allah tahtın ebedî ve dâimidir." (İbranililere 1/8) Diğer cümleler için Bk. Yuhanna 1/1-2; Yunanna 20/28-29; II. Petrus 1/1, Titusa Mektup, 2/13).

64) Bk. Dale, s. 17-21; Kazıcı, *a.g.e.*, s. 12; Cilacı, *Kur'an Işığında Üç Peygamber, Üç Kitap*, s. 127; Ali Rafet Özkan, *Fundamentalist Hıristiyanlık Yedinci Gün Adventizmi*, Alperen Yayınları, Anaka-ra 2002, s. 119-120.

65) Milne, *a.g.e.*, s. 127.

66) Bk. Luka 2/40; Matta 1/25; Luka 2/7; Galatyalılara 4/4.

67) Bk. Yuhanna 4/6; Matta 4/2, 11/19, 21/18.

68) Bk. Luka 22/62-63.

69) Bk. Luka 10/21; Luka 7/9; Yuhanna 11/5; Matta 9/36.

70) Bk. Milne, *a.g.e.*, s. 127.

71) Bk. İbranililere 4/15, Milne, *a.g.e.*, s. 129.

72) Bk. Rousseou, *Dinler*, s. 107; *Hıristiyan İlähiyatı*, s. 22; Michel s. 57; İannitto, *Hıristiyan İnanıcı*, s. 77.

ni alan, onun biricik oğlu İsa Mesih'tir⁷³. Çünkü İsa'nın kurtarıcı olduğuna dair birtakım delil ve işaretler bulunmaktadır. İsa'nın direkt olarak Mesih unvanını kullanmamasına rağmen Hıristiyanlar, onun Mesih olduğuna dair bir kısım deliller göstermektedirler⁷⁴. Kitab- Mukaddes ifadelerine dayandırılan bu delillerden bazıları şunlardır:

Hz. İsa doğduğu gece melek, kırdaki çobanlara inerek, "Çünkü bugün Davut'un şehrinde size kurtarıcı doğdu. O da Rab Mesih'tir." demiştir. Yine İsa, şakirtlerine "ben kimim" sorusunu sormuş, Petrus "Sen Mesih'sin" cevabını vermiştir⁷⁵. Diğer taraftan Yahya, İsa'nın haberciliğini yapmış, kendisinin su ile vaftiz ettiğini, kendisinden sonra İsa'nın geleceğini ve onun insanları "Kutsal Ruh" ile vaftiz edeceğini bildirmiş, İsa'yı "Dünyanın günah yükünü kaldıran Allah Kuzusu" olarak takdim etmiştir⁷⁶. Eski Ahit'te yer alan kurtarıcının bir eşek üzerinde geleceği haberi İsa tarafından gerçekleştirilmiştir⁷⁷. Ayrıca Luka İncil'inde belirtildiği gibi, İsa'nın doğumunda Mesihlik mucizesi gerçekleşmiştir⁷⁸.

Bir başka delil de Sanhedrin önünde "... eğer Allah'ın oğlu Mesih isen bize söyle" sorusuna İsa'nın, "söylediğin gibidir. Fakat sana derim! Şimdiden sonra insanoğlunun kudretin sağında oturduğunu ve göğün bulutları üzerinde geldiğini göreceksin." şeklindeki cevabıdır⁷⁹. Bunların yanında İsa'nın insanların acılarını, sıkıntılarını gidermesi, normal hastaları ve delileri iyileştirmesi gibi mucizeleri⁸⁰, İsa'da insanları kurtaracağı'nın açık belirtileri olarak görülüyordu⁸¹. İsa, "ben kapıyım, eğer bir kimse benden girerse kurtulur." diyordu⁸².

İşte bütün bu ifadelere dayanarak Hıristiyanlar, beklenen Mesih'in (Kurtarıcı) İsa olduğuna inanmışlardır. Kutsanmış yağ ile temizlenmiş, efendi ve kral anlamına gelen Mesih⁸³, İsa'nın sıfatı ve lakabıdır. İsa'ya Hıristiyan Kutsal kitabında verilen en önemli lakap Mesih'tir⁸⁴. İsa'yı Mesih olarak ilk defa tanıyan Simun'dur. Halkın gözünden düşüğü bir sırada İsa, onlara, "Yoksa siz de mi çekilip gitmek istiyorsunuz." diye sormuş, Simun da: "Ey Rab! Biz kime gideceğiz, ebedî hayatın sözleri sendedir." cevabını ver-

73) Bk. Mustafa Erdem, *Hz. Adem (İlk İnsan)*, T.D.V., Yayınevi, Ankara 1993; s. 92.

74) Bk. Abdurrahman Küçük, *Dönmeler Tarihi*, Rehber Yayınları, Ankara 1992, s. 160.

75) Bk. Matta 16/13-20; Markos 8/27-31.

76) Bk. Yuhanna 1/19-34.

77) Krş. Zekeriya 9/9 ile Matta 2/8-12; Luka 2/8-14.

78) Bk. Luka 1/26-34, 2/8-12.

79) Bk. Matta 26/63-64, Ayrıca geniş bilgi için bk. Küçük, *Dönmeler Tarihi*, s. 160.

80) Bk. Matta 8/23-27, 9/18-23; Markos 10/49-52; Luka 7/47-50, 17/11-19, 18/42; I. Selanikililere 1/10; II. Timoteosa 3/11.

81) Bk. *Dinler Tarihi Ansiklopedisi*, C. 2, s. 280.

82) Bk. Yuhanna 10/7.

83) Ebu'l Feda İsmail İbn. Kesir, *El Mesihu İsa İbn-i Meryem*, (Tahkik Abdurrahman Hasan Muhammed), Kahire 1992, s. 3.

84) Diğer lakapları hakkında geniş bilgi için Bk. Tümer, *Hz. Meryem*, s. 14-20.

miştir.”⁸⁵ Mesih ünvanı İsa'nın adeta ikinci adı olmuştur. Bu kelime Yahudi kavmine vaat edilen kurtarıcıyı belirtir. Yahudi kavmi, kurtarıcının Davut soyundan geleceğine inandığı için Matta ve Luka İncillerinin baş tarafında İsa'nın Davut soyundan olduğunu gösteren bir seçere yer almaktadır⁸⁶.

Hristiyanlara göre, tek kurtarıcı Mesih İsa'dır. Kurtuluş için ondan başka isim verilmemiştir⁸⁷. Çünkü İsa-Mesih, Tanrı'nın insanlığa vahiy ettiği, tüm hakikati diğer herhangi bir aracıda bulunmayacak derecede kendisinde bulunduran nihai, eşsiz ve belirleyici bir vahiydir. Dolayısıyla Tanrı'nın insanlara bahsettiği kurtuluş ancak ve ancak onun vasıtasıyla mümkündür⁸⁸. O, Tanrı'nın dünyaya kurtuluşu getirmekle görevlendirdiği kişidir⁸⁹. Günahların affı ve kurtuluş, kendisindedir⁹⁰. İsa'nın misyonunun en çok vurgulanan tarafı, onun kurtarıcı yönüdür. Zamanındaki bütün havariler, ona inananların günahlarının İsa'nın ismiyle bağışlanacağına şahitlik etmektedir⁹¹. İsa dünyayı kurtarmaya geldiğini söylemekte⁹² böylece o, dünyanın gerçek kurtarıcısı kabul edilmektedir⁹³. Filipililere yazılan mektupta, kurtarıcı İsa Mesih'in göklerde olduğu, bir gün geleceğinin beklendiği kaydedilmektedir⁹⁴. Yine Yeni Ahit'te İsa'nın kurtarıcılığı üzerinde durulmakta kavmini günahlardan kurtaracağı⁹⁵, insanların kurtuluşuna İsa'nın ruhunun yardımcı olacağı⁹⁶, Allah'ın günahkârları kurtarmak için İsa'yı dünyaya gönderdiği belirtilmektedir⁹⁷.

Kilise, genel olarak Mesih İsa'nın üç görevinden bahseder. Buna göre Mesih İsa bir peygamber ya da gerçeği bildiren bir öğreticidir. Bir Kraldır. Yol gösteren bir yöneticidir. O'nun öncelikli görevi ise ulusunu günahlardan temizlemek, kutsallaştırmak ve ona verimli bir yaşam vermektir. İsa'nın kurtarıcı görevinin başlıca amacı, bilgisizlik ve kuşkunun neden olduğu umutsuzluktan insanları kurtarmak, her şeyin anlamsız olduğu yolundaki ürkütücü kaygıya son vermektir⁹⁸. Bu yüzden İsa, hakikate şahadet etmek için geldiğini belirtmektedir⁹⁹. Burada bazı sorular akla gelebilir: İsa kurtarıcı olduğuna gö-

85) Renan, *İsa'nın Hayatı*, s. 97.

86) Bk. Matta 1/1-22, Luka 1/1-25, Michel, s. 61-62.

87) Bk. Resullerin İşleri 4/12; II. Timoteosa, 1/10.

88) Geniş bilgi için bk. Mahmut Aydın, "Bir Hristiyan kurtuluş teolojisinden dinlerin bir kurtuluş teolojisine doğru", *Divan, İlmî Araştırmalar*, 2000/2, Yıl:5, sayı: 9, İstanbul, s. 136-138.

89) Bk. Michel, s. 63.

90) Bk. Koloselilere 1/13.

91) Bk. Resullerin İşleri 10/43.

92) Bk. Yuhanna 12/47-48.

93) Bk. Yuhanna 4/42; II. Timoteosa 1/10.

94) Bk. Filipililere 3/20.

95) Bk. Matta 1/21, Luka 2/11.

96) Bk. Filipililere 1/19.

97) Bk. I. Timoteosa 1/15.

98) Bk. İannitto, *Hristiyan İnanç*, s. 151.

99) Bk. Yuhanna 18/37-38.

re, kurtuluşu nasıl gerçekleştirmişti? Veya İsa kendisi vasıtasıyla insanları kurtarması yanında, başka hangi işleri başarmıştı? Hıristiyanlığa göre İsa, kendisini insanlığın günahlarına kefaretiler bir kurban olarak sunmakla kurtuluşu sağlamıştı. Şöyle ki, Tanrı insanları çok sevdiği için onların kurtulmasını istemiş, sonra ilâhî ve beşerî tabiatı bünyesinde toplayan biricik oğlu İsa gönüllü olarak yeryüzüne gelmiş, bütün günahkârların günahlarını yüklenmiş, çarmıha gerilmiş, bedenini günahların bağışlanması için kurban olarak sunmuştur. Ölmüş tekrar dirilmiş ve Baba'nın yanına yükselmiştir. Böylece o inkarnasyonu, hayatı, ıstırapı, ölümü ve dirilişini sayesinde insanları aslı günahattan kurtarmış, onları günahsız hallerine döndürmüştü, Tanrı ile aralarını düzeltmiştir¹⁰⁰. İsa'da Kurtuluş ile beraber, aşağıda zikredeceğimiz diğer bazı işler de gerçekleşmiştir.

Hıristiyanlara göre Âdem'in itaatsizliği ile insanların çoğu nasıl günahkâr kılındıysa, İsa'nın itaati ile de onların çoğu salih kılınmıştır¹⁰¹. İsa vasıtasıyla Tanrı, insanlar arasında hazır bulunmuştur. Bu sayede İsa'nın aracılığı ile insanlar değişmiş, ruhî yenilenme yapmış, Tanrıya kadar gitme imkânı bulmuşlardır. Onun sayesinde insanlar, Baba'yı tanır onunla yeni bir yaşama kavuşur. Çünkü Tanrı'nın Hıristiyanlık'ta işlediği her şey onun yaşamında ve sözlerinde vardır¹⁰². Ayrıca Tanrı'nın bütün insanlara kurtuluş sağlayan inâyeti (lütüf), Hz. İsa'da ortaya çıkmıştır¹⁰³. Allah, kullarına olan sevgisini Hz. İsa'nın ölümü ile ispatlamış, günahkârlar onun vasıtasıyla azaptan kurtulmuştur¹⁰⁴. İsa'da vaatler onaylanmış, anlaşmalar yenilenmiş, yasanın doğru olduğu gösterilmiştir. Kurtuluş yaklaştırılmış, kutsal tarih doruğuna erişmiştir. Kusursuz kurban sunulmuş ve kabul edilmiştir. Tanrı'nın egemenliği başlamıştır¹⁰⁵. Hıristiyanlar şeytanın etkisinden Mesih İsa sayesinde kurtulduklarına inanmışlardır¹⁰⁶. Hıristiyanlar, Hz. İsa ile bir birlik oluşturduklarına inandıkları için, İsa'nın kurtuluş etkinlikleri onlar için de bir kurtuluş nedeni kabul edilmiştir¹⁰⁷.

Hıristiyanlar, İsa'ya yukarıda zikredilen konuları başarma misyonunu yüklemişlerdir. Ancak Kitab-ı Mukaddes'te bu konuyla ilgili çelişkili ifâdelere de rastlanmaktadır. Bazen İsa'nın Tanrı olduğu söylenmekte¹⁰⁸, diğer taraftan O'nun Peygamber, Tanrı'nın kulu ve habercisi olduğuna inanılmaktadır¹⁰⁹. İsa'nın tek arabulucu oldu-

100) Bk. Matta 20/8, Romalılara 8/5-11; II. Timoteosa 1/15; Mehmet Katar, *Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm'da Tövbe*, Töre Yayınları, Ankara 1997, s. 67, 75-76; İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 100-101.

101) Bk. Romalılara 5/19.

102) Bk. Pietro Rossano, *Bizdeki Umut*, (Katolik İnançının Kısa Bir Tanıtımı), İstanbul 1983, s. 13; İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 32.

103) Bk. Titusa 2/11.

104) Bk. Romalılara 5/18.

105) Bk. Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 154.

106) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 65.

107) Bk. İannitto, *a.g.e.*, s. 100.

108) Bk. Yuhanna 1/1-2, 20/28-29; Romalılara 9/5; II, Petrus 1/1.

109) Bk. Yuhanna 6/14; Michel, s. 67.

ğu¹¹⁰, şefaet edeceği¹¹¹ belirtilmektedir. İsa'nın bizzat kendisi, Baba yapmazsa, kendiliğinden bir şey yapamayacağını; işittiği gibi hükmettiğini¹¹², kendi iradesini değil, Tanrı'nın iradesini yapmak için gökten indiğini¹¹³, kendisinin babaya gitmekte bir vasıta olacağını¹¹⁴, ancak kendisini gönderen Baba çekmezse, İsa'ya kimsenin gelemeyeceğini¹¹⁵, İsa'nın kendiliğinden konuşmayıp ona Allah'ın emrettiğini belirtmektedir¹¹⁶. Ayrıca bir yerde İsa; "Ben ve baba biriz" derken¹¹⁷, başka yerde "Baba benden büyüktür" demektedir¹¹⁸. Yahudiler İsa'yı taşlamış, o sebebini sorunca, "Sen insan iken, kendini Tanrı ettiğinden seni taşladık." demişlerdir¹¹⁹.

Buraya kadar zikredilen hususlar dikkate alındığında Hıristiyanlığın temel öğretisini, İsa'nın kurtarıcılığı inancının oluşturduğu görülmektedir. İnsanlığın kurtuluşu için kendini kurban eden İsa, kurtuluşun merkezidir. O'nun Tanrı'nın kelâmı olarak inkarnasyonu, çarmıha gerilmesi, ölümü, dirilişi ve göğe yükselmesi insanlığın kurtuluşunun gizemli sürecidir. Özellikle çarmıha gerilmesi Kurtuluştaki İsa'nın temel rolünü teşkil etmektedir.

Kurtuluş İçin Temel Eylem: Hz. İsa'nın Çarmıha Gerilmesi (Kefaret)

Hıristiyanlar, insanlığın Hz. Âdem'den gelen günahı kaldıracak gücün Hz. İsa'da olduğuna, bunun ise "kefaret" ile gerçekleşeceğine inanmışlardır¹²⁰. Kefaret: "İsa'nın kendisini fedâ ederek¹²¹ ölümü ve dirilişi sayesinde insanlığın Tanrı ile barışması; günahın meydana getirdiği tüm engelleri yıkarak, Tanrı ile insan arasında yeni ve ebedî bir anlaşma sağlanmasıdır¹²². Calvin'e göre ise kefarete; Tanrı'nın kurtaran sevgisinin, günahın cezasını ve yargısını Mesih'te kendi üzerine alması eylemidir¹²³. Diğer taraftan kefaretin bir de kurban yönü vardır. Bu açıdan İsa (a.s), bir kefarete kurbanı olarak kendisini insanların günahı uğruna feda etmiştir¹²⁴. Hıristiyan teolojisi, İsa Mesih'in kendi-

110) Bk. *Hıristiyan İlahiyatı*, s.30; Michel, 48, Rosanno, *Bizdeki Umut*, s. 23; İannitto, *Hıristiyan İnancı*, s. 100-101.

111) Bk. Romalılara 8/34; Rossano, *a.g.e.*, s. 21-23.

112) Bk. Yuhanna 5/19-30.

113) Bk. Yuhanna 5/30, 6/38-40.

114) Bk. Yuhanna 14/6-7.

115) Bk. Yuhanna 6/44.

116) Bk. Yuhanna 12/49-50.

117) Bk. Yuhanna 10/30.

118) Bk. Yuhanna 14/28.

119) Bk. Yuhanna 10/32-33.

120) Bk. Erdem, *Hz. Âdem*, s. 94.

121) Bk. Felicien Challaye, *Dinler Tarihi*, (Çev. Samih Tiryakioğlu), İstanbul 1997, s. 192.

122) Bk. Michel, *Hıristiyan Tanrı Bilimine Giriş*, s. 166; Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 314.

123) Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 175.

124) Aydın, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, s. 297.

sini insanlık için kurban edışı dışında bütün kanlı kurbanları reddederken, günaha kefarete olacak tek kanın, İsa'nın kanı olduğu belirtilmektedir¹²⁵.

Hıristiyanlığa göre, "aslı günah", kurtuluş düşüncesinin temelini oluşturmaktadır¹²⁶, insan, "aslı günah"tan yalnız Tanrı tarafından kurtarılabilir. Bu kurtuluş ise ancak bir insan aracılığı ile icrâ edilebilir. Dolayısıyla Tanrı, insanlığı kurtarmak istemiş, bunun için insan şekline girmiş, İsa'da vücut bulmuştur. Nitekim hem ilâhî, hem de insanî tabiata sahip olduğuna inanılan İsa, çarmıha gerilmiştir¹²⁷. İsa'nın çarmıha gerilmesi hadisesi Hıristiyan teolojisinde büyük bir yer tutmuş, inanç esasları arasına girmiştir¹²⁸. Daha sonra bu olay üzerine çeşitli fikirler ileri sürülmüş, doktrinler geliştirilmiş, nihâyet İsa'nın, beşeriyetin Hz. Âdem'den beri devam eden günahını kaldırmak için kendisini fedâ ettiği, böylece Tanrı'nın günahkâr insana karşı öfkesini yatıştırdığı ve insanlığı Tanrı ile barıştırdığı prensibi benimsenmiştir¹²⁹. Buna göre İsa "Kurtuluş Fidyesi"dir ve beşeriyetin boynundaki "aslı suç"u kaldırmıştır. Bunun için O, çarmıha gerilmiş, gömülmüş, daha sonra dirilerek görevini tamamlamış, Tanrı'nın yanına çıkıp oturmuştur. Oradan ölüleri ve dirileri yargılamak için tekrar gelecektir¹³⁰.

İsa'nın kefarete olduğu inancı, Kitab-ı Mukaddes'ten kaynaklanmaktadır. Yeni Ahit'te İsa'nın, Baba'nın nezdinde yegâne şefaataçı olduğu¹³¹, O'nun bütün beşeriyetin günahlarına kefarete olarak canını fidyeye vermeye, böylece insanlığı kurtarmaya geldiği haber verilmektedir¹³². Çarmıha gerilme hadisesi İsa Mesih'in görevinin odak noktasını oluşturmaktadır. Burada bazı sorular akla gelmektedir: Acaba Tanrı günahları doğrudan affedemez miydi? İnsanı başka bir yol ile kurtaramaz mıydı? İsa çarmıha gerilmeyi kendisi mi istemiştir?

Hıristiyanlara göre Tanrı, günahkâr insanı kurtarmak zorunda değildi. Bunun için İsa'nın çarmıha gerilip acı çekmesi de gerekmez veya Tanrı, insanlığı başka yollarla da kurtarabilir veya günahları affetmekle yetinebilirdi. Bütün bunlara karşı denilebilir ki, Tanrı'nın isteği, insanları en kusursuz bir yoldan kurtarmaktı. Bunun gerçekleşmesi için de Tanrı'nın oğlunun insan biçiminde görünmesi ve acı çekmesi en uygun yoldu¹³³. İsa Mesih kendisini kurban olarak sunmakla da kusursuz bir itaat sergilemiştir. Dolayısıyla İsa'nın kendi varlığı aracılığıyla sunduğu kurban kusursuz bir kurbandır. Böyle kusursuz

125) Geniş bilgi için bk. Ali Rafet Özkan, *Dinlerde Kurban Kültü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s. 116-128

126) Kılıç, *Kur'an'da Günah Kavramı*, s. 410

127) Bk. Schimmel, *a.g.e.*, s. 225-226; Challeye, *a.g.e.*, s. 91.

128) Bk. Aydın, *Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık*, s. 63-64.

129) Bk. Challeye, *Dinler Tarihi*, s. 192.

130) Küçük, *Dönmeler Tarihi*, s. 160. Yine bk. Matta 27/1-66, 28/1-20; Markos 15/1-47, 16/1-20; Luka 23/1-56.

131) Bk. I. Yuhanna 2/1.

132) Bk. Matta 20/28; Markos 10/45; Yuhanna 3/17; I. Konintoslulara 15/3.

133) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 99.

bir itaat ve kurbanın Tanrı tarafından muhakkak kabul edileceği inancından hareketle Hıristiyanlar, bu kurbanın yenilenmesine gerek olmadığı görüşündedirler¹³⁴. Mesih, beşerî iradenin ötesinde, beşeriyetin hata ve günahlarını taşımak gayesiyle¹³⁵ sırf Rabbin isteği üzerine ölüme razı olmuştur.

İsa'nın çarmıha gerilmesi ve canını fedâ etmesinin Hıristiyanlığa hangi yararlar sağladığını maddeler halinde şöyle sıralamak mümkündür:

1- Çarmıha gerilme hâdisesi, şeytanî kuvvetlere karşı kazanılan zafer demektir. İsa Mesih Çarmıhta ölümüyle devrinin en büyük zaferini kazanmıştır. Çünkü İsa'nın bu ölümü insanları aslı suçtan ve onun sebep olduğu manevi ölümden kurtarmıştır¹³⁶. Bununla ilk günahın yanında tüm kişisel günahların da bedeli ödenmiş¹³⁷, insanoğlu günahların kirlerinden temizlenmiş, onların boyunduruğundan kurtarılmış¹³⁸, Tanrı'yı gerçekten tanımayı zorlaştıran bütün engeller ortadan kaldırılmıştır¹³⁹. Kitab'ı Mukaddes'in bu konularla ilgili bazı ifadeleri şöyledir: "Ve eğer biri günah işlerse Baba'nın nezdinde şefaahatimiz salih İsa Mesih vardır. Ve kendisi günahlarımıza ve yalnız bizim günahlarımızı değil, fakat bütün dünyaya kefarettir."¹⁴⁰ ve "İsa'nın kanı bizi her günahattan temizler."¹⁴¹

2- İsa'nın çarmıhta insanların günahları için ölmesiyle Tanrı'nın sevgisi en yüksek şekilde gösterilmiş¹⁴², Kutsal Ruh sayesinde bu sevgi, insanların kalplerine dökülmüştür¹⁴³.

3- Tanrı'nın buyruğu, Mesih İsa'nın, haç aracılığıyla insanları kurtarmasıdır. Haç olayı suç ve günah işlemenin ne kadar kötü bir şey olduğunu anlatır. Tanrı sevgisinin büyüklüğünü gösterdiği için, çarmıha geriliş en mükemmel kurtuluş eylemidir. İnsanları kurtaran olay, Mesih İsa'nın haça gerilmesi, ölmesi ve dirilmesidir. Ayinler, kutsal işaretlemler ve araçlardır. Hıristiyan hayatı Haç'tan ayrı düşünülemez. İsa'nın çarmıha gerilmesinin etkileri sonsuza kadar sürecektir. Onun çektiği acı Hıristiyanları günahattan ve tüm sonuçlarından kurtarmış, onları ebedî hayata götürecektir her türlü lütuf ve armağanı vermiştir¹⁴⁴. Pavlus'un, "Allah'ın oğlu bizi kurtarmak için insan oldu ve kurtuluşumuzu kendi

134) Bk. Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 103-105.

135) Bk. İbranilere 9/28.

136) Bk. Schimmel, s. 230; Pietro, *Bizdeki Umut*, s. 23. Ayrıca Bk. (Koloselilere 2/15; I.Korintoslulara 15/2-3)

137) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 99.

138) Bk. Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 104-105.

139) Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 14.

140) I. Yuhanna 2/1-3.

141) I. Yuhanna 1/7. Ayrıca Bk. I. Yuhanna 3/14.; Ahmet Deedat, *Kitab-ı Mukaddes Allah Sözü Müdür?*, Çev. Abdullah Yünel, İnkılâp Yayınları, İstanbul 1998, 2. Baskı, s. 91-92, Özkan, *Dinlerde Kurban Kültü*, s. 116

142) Bk. Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 27.

143) Bk. Romalılara 5/5-8.

144) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s.101-105.

kanı ile temin etti. Keffâretimizi ödeyerek bize yeniden Cennet yolunu açtı.” dediği belirtilmektedir¹⁴⁵.

4- Çarmıha gerilmekle İsa'nın hizmetinin tamamlandığı, İsa'yı izleyenlerin onun acılarına ortak olacağı, dolayısıyla görkemini de paylaşacağı belirtilmektedir¹⁴⁶.

Kısaca Hıristiyanlığa göre İsa, kendisini beşeriyetin günahlarına keffâret olacak bir kurban olarak sunmasıyla kurtuluşu sağlamıştır. İsa'nın çarmıhta ölümü, Hıristiyan ilahiyatının temelidir. Çarmıha gerilme yoksa Hıristiyanlık da, kurtuluş da yoktur¹⁴⁷. Ancak Hıristiyanların keffâret anlayışı gerek Müslümanlar, gerekse bazı Hıristiyanlarca çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Mustafa Erdem'in tespitine göre, Haç olayı Kitab-ı Mukaddes'te mahkeme kararı gereği tamamen normal bir insan hakkında verilen ölüm cezası olarak gerçekleşmiş, fakat sonradan dini bir mahiyet kazanmış, İsa'nın kendisini insanlık için fedâ ettiği şeklinde yorumlanmıştır¹⁴⁸. Mehmet Katar ise Yahudilik'te günahların telâfisinde merkezî bir rol oynayan kurban anlayışının Hıristiyanlığa, İsa'nın beşeriyetin günahı için çarmıhta kurban olması şeklinde yansıdığını belirtmektedir¹⁴⁹. Hıristiyanlar içinde de İsa'nın çarmıha gerilme olayını kabul etmeyenler bulunmakta¹⁵⁰, erken dönemlerden beri Hıristiyanlar arasında bazı şüpheler, geniş tartışmalar, farklı yaklaşımlar yer almaktadır¹⁵¹. Çarmıha gerilmeyi kabul etmeyen Hıristiyanlara göre bu husus üç noktadan eleştirilmektedir:

1- Çarmıh olayında yasal terimlerin kullanımı ile ilgili problem vardır. Şöyle ki, cezalandıran bir yargıç olarak Tanrı, âdî bir suçlu gibi görülen insan vb. hususlar, insanın Tanrı ile ilişkisindeki özgünlüğü bozmaktadır.

2- Bu kuramın hâkim Tanrısı, karşılıksız bağışlayan sevgi Tanrısı değildir.

3- İnsan düşüncesine göre bizzat kişinin kendisi suçunun bedelini ödemedikçe adâlet yerini bulmuş sayılmamaktadır. Buna göre İsa'nın suçu üstlenmesi tümüyle adâletsiz ve hatta ahlâk dışıdır. Çünkü suçlu berat etmekte, mâsum ise cezâ çekmektedir.¹⁵²

Ne var ki, kefarete anlayışı Müslümanlar ve bazı Hıristiyanlarca eleştirilse de Hıristiyanlara göre, Tanrı'nın insanlığa olan sevgisinden dolayı biricik oğlunu göndererek fedâ etmesi ve böylece insanları günahattan kurtarması sonucu, insanlar için O'na layık kul olma arzusu, amaç haline gelmiştir. Bu amaca ulaşmak ise İsa'ya iman etmek ve onun adı-

145) Bk. Kazıcı, s. 61-62.

146) Bk. Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 19-21.

147) Geniş bilgi için bk. Deedat, *a.g.e.*, s. 90-91.

148) Bk. Erdem, *Hiz. Âdem*, s. 95.

149) Bk. Katar, *Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm'da Tövbe*, s. 67

150) Geniş bilgi için Bk. Yıldırım, *Mevcut Kaynaklara Göre Hıristiyanlık*, s. 20.

151) Geniş bilgi için bk. Gündüz, *Pavlus Hıristiyanlığın Mimarı*, s. 165-168

152) Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 163. Aynı yerde yazar, bu eleştirilere cevap da vermektedir.

na vaftiz olmakla mümkündür. Çünkü vaftiz aracılığı ile erkek ve kadınlar günahın ölümlünden yaşama geçmekte, Mesih İsa'nın dirilen hayatını paylaşmaktadır¹⁵³.

Hz. İsa'ya İman'ın Kurtuluş İçin Önemi

Hıristiyanlık'ta kişiyi kurtuluşa götüren yolların en önemlilerinden birisi de imandır. Hıristiyanlığa göre iman, ümit edilen şeylere itimat, görünmeyen şeylere kanaattir¹⁵⁴. Bu itimat ve hakikat, tüm Hıristiyan gerçeğinin temelidir. İman, çarmıha gerilen ve ölümden sonra dirilen İsa Mesih'in gerçeğine güvenmek olarak da tanımlanacağı gibi¹⁵⁵; yine İsa'ya iman, O'nun ölümü ve yeniden dirilişiyle insanlığın günahına keffâret olduğu ve onları günahattan kurtardığına inanmak¹⁵⁶, onun ölümü ve dirilişini paylaşmak biçiminde içselleştirilebilir¹⁵⁷.

Kurtuluşa ancak imanla ulaşılır. İman olmadan Tanrı hoşnut edilemez. Bu gerçek Kitab-ı Mukaddes'te şöyle ifade edilmiştir: "İman olmadan makbul olmak imkânsızdır"¹⁵⁸. Bir zindancının, kurtuluşa ulaşmak için ne yapması gerektiğini Pavlus'a sorması üzerine Pavlus, İsa'ya iman etmesini tavsiye etmiştir¹⁵⁹. Çünkü Kurtuluş bu iman vasıtasıyla olacaktır¹⁶⁰ ve Tanrı'nın sözünü bilen kişinin ilk görevi, imandır. Zira Tanrıya güvenirse insan, Tanrı'yı sever. Bu noktada iman, insanın kurtuluşunun başlangıcıdır¹⁶¹. Tanrı'nın bir Hıristiyan'dan beklediği, iman ederek söz dinlemek¹⁶², İsa Mesih'in ismine inanmak ve birbirlerini sevmektir¹⁶³. Kitab-ı Mukaddes'in Romalılar kısmının ana mevzularından biri, imanla aklanma konusudur¹⁶⁴. Zira onlara göre Mesih'e iman yoluyla günah engeli ortadan kalkmıştır. İman eden herkes Musa şeriatında suçlu sayıldığı şeylerden kurtulmuş, suçsuz sayılmıştır. İnsan, Tanrıyla barışmış¹⁶⁵ Tanrı önünde aklanmıştır¹⁶⁶. Günah ve kötülüklerin boyunduruğundan kurtulmuş, Kutsal Ruh aracılığıyla Tanrısal gerçeği görmek üzere aydınlanmıştır¹⁶⁷. Dolayısıyla iman eden kurtuluşa nail olup, ebedî hayatı elde edebilecektir. İncillerde İsa'ya iman edenin ebedî hayatı olacağı sıkça

153) Kılıç, *Kur'an'da Günah Kavramı*, s. 106; İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 331.

154) Bk. İbranilere 11/1.

155) Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 200.

156) Bk. Katar, *a.g.e.*, s. 95-96; Milne, *a.g.e.*, s. 293.

157) Bk. İbranilere 11/6.

158) Bk. İbranilere 11/6.

159) Bk. Resullerin İşleri 16/29-33.

160) Bk. II. Timoteosa 3/15.

161) Bk. İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 207.

162) Bk. Romalılara 16/26.

163) Bk. I. Yuhanna 3/23; İannitto, *Hıristiyan İnanç*, s. 207.

164) Bruce, *İncil'in Mesajı*, s. 37.

165) Bk. Resullerin İşleri 13/39; Romalılara 5/9.

166) Bk. Romalılara 5/24.

167) Bk. I. Konintoslulara 2/10; Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 117.

vurgulanmış¹⁶⁸, “*iman edenin ebedî hayatı vardır*” hükmü bir ilke olarak konmuştur¹⁶⁹. Böylece İsa’ya ve O’nun öğretilerine iman, kurtuluş için tek çare olarak kabul edilmiştir¹⁷⁰. Ancak Kurtuluşa götüren imanın bazı özellikleri mevcuttur:

İsa, insanları kendisine ve Allah’a iman etmeye çağırmaktadır¹⁷¹. Hıristiyanlık’ta Tanrı’nın söylediklerine ve vaat ettiklerine inanılmakta, vaatlerin yerine getirilmesi ümitle beklenmektedir¹⁷². Kitab-ı Mukaddes’e göre, kurtuluşa götüren iman yürekte ve samimi olmalı, dil ile ikrar edilmelidir. Bu hakikat Kitab-ı mukaddeste şöyle dile getirilir: “Şöyle ki, İsa Rabdir diye ağızda ikrâr edersen ve Allah’ın onu ölümlerden kıyam ettirdiğine yüreğinle iman edersen kurtulacaksın. Çünkü salih için yürekle iman edilir ve kurtuluş için ağızla ikrâr edilir. “Ona her iman eden utandırılmayacaktır”. Çünkü Yahu-di ile Yunanlının farkı yoktur; çünkü kendisi hepsinin Rabbidir. Bütün kendisini çağırana-lara ganidir. Çünkü “her kim Rabbin ismini çağırırsa kurtulacaktır”¹⁷³. Hıristiyanlık’ta gayba iman makbul sayılmıştır¹⁷⁴. İman aynı zamanda inanılmaz şeylere bağlılığı ve kendini adamayı da gerektirir. Çünkü iman, sırf Tanrı’nın farkında olmayı değil, Mesih’e etkin ve kişisel bir adanmışlık göstermeyi de içerir. Onlara göre İblis de Tanrı’nın farkındadır, fakat Tanrı’ya adanmadığı için imanı makbul değildir¹⁷⁵.

Pavlus’a göre insan, şeriatı tatbik etmekle değil, Mesih İsa’ya iman ile salih sayılır. Çünkü kurtuluş şeriat vasıtası ile değil, İsa’nın ölümü ile gerçekleşmiştir¹⁷⁶. Bundan dolayı Kişinin şeriatı (hukuka) uyarak kurtuluşu, onu yalnızca günaha iter. Gerçekte Tanrı artık Mesih vasıtasıyla kurtuluş öngördüğüne göre, bu çabanın kendisi de nihayetinde günah sayılmıştır¹⁷⁷. Pavlus’a göre Hıristiyanlar, İncillere iman ederlerse, bu iman sayesinde kurtulacaklardır¹⁷⁸. İman etikten sonra tekrar günah işleyenler cehennem azâbına müstahak olacaktır¹⁷⁹. Mesih’e yalnız iman etmek yetmez, uğrunda çile çekmek de gerekmektedir¹⁸⁰. Rousseau’ya göre kurtuluşu temin eden tam bir ayin ve merasim olmayıp, kurtuluş, kurtarıcı İsa’ya iman etmekle temin edilir¹⁸¹.

168) Bk. Yuhanna 3/16-18, 35-36; 6/47; 11/25-26.

169) Bk. Yuhanna 6/47.

170) Bk. Schimmel, s. 127; Erdem, Hz. Âdem, 68, 94; Michel, s. 107.

171) Bk. Yuhanna 14/1, 11.

172) İannitto, *Hıristiyan İnanıcı*, s. 208.

173) Romalılara 10/9-13.

174) Bk. Yuhanna 20/28.

175) Bk. Milne, *Tanrı Öğretisi*, s. 200.

176) Bk. Galatyalılara 2/16-21, 3/11

177) Geniş bilgi için Gündüz, *Pavlus Hıristiyanlığın Mimarı*, s. 219

178) Bk. I. Konintoslulara 15/1-4.

179) Bk. Katar, *a.g.e.*, s. 82

180) Bk. Filipililere 1/27-30.

181) Bk. Rousseau, *Dinler*, s. 109.

Hıristiyanlık'ta yukarıda bahsedildiği gibi iman, kurtuluş için tek şart olarak kabul edilirken; Kitab-ı Mukaddes bir taraftan Tanrı'nın huzurunda aklanmayı açık bir dil ile yalnızca Mesih'e imana bağlamakta¹⁸²; diğer taraftan yargılamanın insanın işlerine göre yürütüleceğini belirtmektedir¹⁸³. Amelsiz imanın, ruhu olmayan bir bedene benzetilerek, ölü olduğu, imanın amellerle tamamlandığı ve insanın yalnız imanla değil, amel- le sâlih sayılacağı vurgulanmaktadır¹⁸⁴. Hz. İsa'ya iman yanında ona itaat etmenin ge- reği üzerinde de durulmakta, itaat etmeyenin, Allah'ın gazâbına uğrayacağı¹⁸⁵ belirtil- mektedir.

Sonuç

Kurtuluş anlayışı, dinlerin ayırt edici bir özelliğidir ve dinlerin birbirlerine bakış açı- larını belirlemektedir. Her dinde kendi bütünlüğü içerisinde bir kurtuluş anlayışı yer al- maktadır.

Hıristiyanlığın kurtuluş anlayışı, insana bakış açısından kaynaklanmaktadır. Hıristi- yanlığa göre başlangıçta insan, metafizik bir konuma sahip olacak mükemmellikte yaratılmışken ve Allah'a daha yakinken, Hz. Âdem'in cennette işlediği aslı suç, verâset yo- luyla bütün insanlığa geçmiştir. Bu günah yüzünden insan, söz konusu imkânı kaybet- miş, Allah'la bağımlı koparmış; manevi mertebe olarak düşmüş; günahkâr, günah bataklığı içinde kurtarılmaya muhtaç bir mahlûk haline gelmiştir. Dolayısıyla insanın ebedî kurtuluşa ermesi için önce bu aslı günahı kurtulması gerekmektedir. Ancak insanın tek başına ve kendi gayretiyle bu günahı ve kötü durumdan kurtulması mümkün değildir. Zira kurtuluş ilâhî inâyete bağlı olup, bu da bir insan vasıtası ile, birinin çarmlıca geril- mesi yani kefaret yoluyla gerçekleşecektir. Tanrı insanı çok sevdiğinden dolayı, onu bu kötü durumdan kurtarmak istemiş, bunun için biricik oğlu İsa Mesih'i yeryüzüne gön- dermiştir. İsa, dünyada bir süre yaşamış, sonra bütün insanlığın aslı günahını yüklenerek çarmlıca gerilmiş, insanı bu günahı ve kötü durumdan kurtarmış, durumu düzeltmiştir. Dolayısıyla Hıristiyan inancına göre kurtarıcı, İsa Mesih olmuştur.

İnsanlığın kurtuluşu için kendini kurban eden Hz. İsa, kurtuluşun merkezidir. Onun Tanrı'nın kelâmı olarak inkarnasyonu, çarmlıca gerilmesi, ölümü, dirilişi ve göğe yüksel- mesi insanlığın kurtuluşunun gizemli sürecidir. Özellikle çarmlıca gerilmesi, kurtuluşa İsa'nın temel rolünü teşkil etmektedir. Bu yüzden çarmlıca gerilme kabul edilmezse Hı- ristiyanlığın varlığına gölge düşeceğine, kurtuluşun da imkânsız olacağına inanılmakta- dır. Ancak İsa'nın çarmlıca gerilmek suretiyle aslı günaha kefaret olduğu inancı, gerek Müslümanlar, gerekse bazı Hıristiyanlarca çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır.

Hıristiyanlık'ta tamamen uhrevî kurtuluşa önem verilmekte, kurtuluş ilâhî inâyete bağlanmakta, Hz. İsa'nın eseri sayılmaktadır. Kurtuluşa Hz. İsa merkeze alındığından

182) Bk. Romalılara 3/28.

183) Bk. Romalılara 2/6.

184) Bk. Yakub'un Mektubu 2/14-16.

185) Bk. Yuhanna 3/36.

dolayı, kişinin fiil ve amellerinin kurtuluş için tek başına hiçbir anlam ifade etmediği söylenerek, ferdin kurtuluşdaki rolü göz ardı edilmektedir. Bu inancıyla Hıristiyanlığın, insanın şahsiyetini elinden aldığı ve onu pasif konuma düşürdüğünü söylemek mümkündür. Ayrıca insana ve amellerine değer verilmediği anlamına gelebileceği için bu durum, insanı huzursuz edebileceği gibi, girişimci bir ruha sahip olmasını engelleyip sorumsuzluğa da itebilir.

Bugün özellikle Türkiye’de Hıristiyanların iddia ettikleri gibi, “İsa’ya inan kurtul” gibi bir kolaylık, kurtuluşu garanti altına alma durumu söz konusu değildir. Çünkü kurtuluş kavramının özünde bir kesinlik ve mutlaklık yoktur. Hıristiyan bir kişi kurtuluşa ereceğine inanır ve güvenir. Fakat bu iman, hiç kimsenin ebedî kurtuluşu kaybetmeyeceği anlamına gelmez. Yani Kurtuluşa erme kesin değil, bir ümit kaynağıdır. Nitekim Kitab-ı Mukaddes’te, Hıristiyanların kurtuluştan ümit var olmaları istenmektedir.